

KS. WACŁAW UMIŃSKI CM¹

PREZENTACJA ZBIORÓW BIBLIOTECZNYCH W MUZEUM HISTORYCZNO-MISYJNYM KSIĘŻY MISJONARZY W KRAKOWIE

Przybycie Księży Misjonarzy w 1686 r. na Stradom u podnóża Wawelu zapoczątkowało gromadzenie zbiorów bibliotecznych. Ostatecznie Biblioteka ukształtowała się wraz z erygowaniem przez biskupa krakowskiego Konstantego Szaniawskiego w 1732 roku seminarium diecezjalnego zwanego seminarium Stradomskim.

Na przestrzeni wieków Biblioteka wzbogacała się o nowe zbiory, głównie po scaleniu księgozbiorów Zgromadzenia: z Krakowa (po likwidacji seminarium zamkowego w roku 1800), z Warszawy przy kościele św. Krzyża (po kasacie w 1864 roku) oraz domów we Lwowie, Tarnowie i w Zakopanem (po II wojnie światowej), a w 1995 r. również o woluminy z domu kleparskiego z Krakowa.

W minionym roku jak i w obecnym część bogatego zbioru inkunabułów i starodruków liczącego ok. 15 tysięcy woluminów została zaprezentowana na dwóch wystawach.

Pierwsza z nich pt. *Skarby Biblioteki Księży Misjonarzy* odbyła się w dniach od 19 października do 16 grudnia 2004 r. Zaprezentowano na niej zarówno unikatowe cymelia Biblioteki jak i rękopisy oraz stare druki wincentyńskie dokumentujące dzieje Zgromadzenia.

¹Misjonarz, nauczyciel akademicki na Wydziale Historii Kościoła PAT, w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy w Krakowie, dyrektor Archiwum i Biblioteki Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Krakowie, kustosz Muzeum Historyczno-Misyjnego Zgromadzenia Księży Misjonarzy w Krakowie.

W części poświęconej cymeliom można było zobaczyć niektóre inkunabuły: Mikołaja Liranusa *Postylla super tutto corpore Bibliae cum add. Pauli Burgensis* 1472; *Biblia Sacra*, In oppido Nurnbergensi per Antonium Coburger 1480; *Astronomicorum libri octo integri et emendati, ex Scythis oris ad nos super allati*, Venetiis 1499 a także starodruki m.in.: *Decretum Gratiani* z 1514 r. - zestawienie najważniejszych ustaw prawa kościelnego ; Piotra Apianusa, *Cosmographia...*, Antwerpia 1574; *Effigies ducum et regum Hungariae*, z 1687 r. z wizerunkami książąt i królów węgierskich; czy Jakuba Haura *Skład abo Skarbiec znakomitych sekretów o ekonomie ziemiańskiej*, wydaną w Krakowie w 1689r., w której znaleźć można m.in. opis jak wyglądał dawny ogród dworski.

Biblia Sacra

Osobny zbiór stanowiły woluminy o tematyce maryjnej i mariologicznej. Do ciekawych pozycji z tego działu z pewnością zaliczyć można było dzieło Mikołaja ze Skarbimierza *Viarum Compassionis Funeris et Assumptionis Gloriossime Virg. Mariae propriis stationibus In montibus Calvariae Zebrzydoviensis Distinctarum ememoratio*, Cracovia 1630 czy książeczkę zatytułowaną *Litaniae Lauretanae ad Beatae Virginis caelique Reginae Mariae honorem et gloriam*, Augustae Vindelicorum, 1750 bogato ilustrowaną miedziorytami.

W drugiej części wystawy zgromadzono eksponaty związane z działalnością pierwszych księży misjonarzy przybyłych do Polski. Zaprezentowano dokumenty królewskie z czasów potopu szwedzkiego – akty króla Jana Kazimierza, jego małżonki Ludwika Marii Gonzagi a także, świadczące o ożywionych kontaktach z misjonarzami listy Założyciela Zgromadzenia Misji św. Wincentego a Paulo pisane w latach 1652-1660. W tej części umieszczono najstarsze biografie św. Wincentego, wśród nich pierwszą wydaną po francusku przez biskupa Ludwika Abelliego *La vie du venerable serviteur de Dieu Vincent de Paul instituteur et premier superieur general de la Congregations de la Mission* w Paryżu w 1664 r.; czy po języku polskim *Żywot sługi bożego S. Wincentego a Paulo fundatora y pierwszego Generała Congregationis Missionis: przez X. Dominika Akamiego ... z tego co o nim Ludwik Abelly biskup rodyjski napisał, zebrany y po włosku...na polskie przez iednego kapłana teyże Kongregacyej Missionis Cracoviensis przetłumaczony* wydaną w Krakowie w 1683 r. jak również nowenny czy nabożeństwa jak np. *Krótkie nabożeństwo do S. Wincentego a Paulo Fundatora Wielbnych Xięży Missyonarzow osobliwego Patrona y Opiekuna w utrapieniu tak duszy jako y ciała doświadczonego* wydrukowaną w Wilnie w 1766 r.

Druga z wystaw zatytułowana *Biblie Stradomskie* odbyła się w dniach 6 – 20 marca, 4 – 28 kwietnia, 4 maja – 5 czerwca 2005 roku. Jej celem wystawy była prezentacja ksiąg biblijnych i liturgicznych. Można było na niej obejrzeć unikatowe biblie

łacińskie m.in.: *Biblia Latina* z 1260 r. (napisana na pergaminie pismem perłowym); *Biblia Sacra* z 1480 r. jak również biblie polskie: m.in. *Biblię Leopoli* z 1561 r. (pierwszy pełny przekład Pisma św. z Wulgaty na język polski dokonany przez Jana Leopolię w Krakowie); *Biblię Brzeską* z 1563 r. zwaną inaczej *Biblią Radziwiłłowską* (zbiorowy przekład kalwiński wydany nakładem M. Radziwiłła Czarnego w Brześciu Litewskim); *Biblię Wujka* z 1599 r. (przekład dokonany przez ks. Jakuba Wujka SI, wydany w Krakowie) i *Biblię Gdańską* z 1632 r. (przekład zlecony przez zbory luterańskie Danielowi Mikołajewskiemu i wydany w Gdańsku). Zaprezentowano także liczne psalterze łacińskie i polskie m.in. *Psalterium Davidis* z 1565 r., (z prywatnej biblioteki króla Zygmunta Augusta); *Żołtarz Dawidów* Walentego Wróbla z 1540 r. i *Psalterz Dawidów przekładania Jana Kochanowskiego...*, Kraków 1606.

W części liturgicznej pokazano m.in.: antyfonarz z XVIII w., ewangeliarze zarówno po łacinie *Epistolae et Evangelia totius anni ex praescriptio Missalis Romani, Sacrosancti Concilii Tridentini Decreto restituti...*, Antverpiae 1761 jak i w języku staro-cerkiewno-słowiańskim - *Evangelion*, Lvov 1665 r. (druk dwukolorowy, ozdobny, brzegi złożone i zdobione, pięknym kółkowym wzorem).

Elementem spinającym całą wystawę był aspekt pasyjny. W wielu pozycjach zaprezentowanych na wystawie można było podziwiać wspaniałe miedzioryty ukazujące Mękę i Śmierć Jezusa Chrystusa. Do najciekawszych można było zaliczyć dwie pozycje: *Vita D.N. Jesu Christi ex verbis Evangeliorum in ipsismet concinnata*, Romae 1607 i *Vita, doctrina, passio Domini nostri Jesu Christi*, Augustae 1733.

Psałterz

Obydwie wystawy cieszyły się dość znaczną frekwencją zwiedzających, zwłaszcza grup studentów uczelni krakowskich, choć nie tylko, gdyż mimo skromnej reklamy w prasie i telewizji uczestniczyli w niej przybywający do Krakowa zwykli turyści. Odwiedzając powyższe wystawy zwiedzający mogli dotknąć choć przez chwilę ducha dziejów przenikniętego wincentyńską duchowością. Należy mieć nadzieję, że w przyszłości podobne prezentacje będą kontynuowane. Będzie to dobra okazja aby zapoznać z innymi woluminami z bogatego księgozbioru misjonarskiego.

Publikacje autora na podobny temat:

1. Umiński, Waław (2003). Organizacja i rozwój Polskiej Prowincji Zgromadzenia Księża Misjonarzy (CM) w latach 1918-1939. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* t. 80, s. 331-394.
2. Umiński, Waław (1996). Misjonarze (zakon) - historia - Polska - 1918-1939 r. Warszawski Konwikt Teologiczny pod zarządem księża misjonarzy (1918-1939). *Nasza Przyszłość* [t.] 86, s. 541-574.